

ELVERUM
KOMMUNE

BARNEFATTIGDOM

– Bekjempelse og forebygging

2013-2016

Innhold

Forord.....	3
Sammendrag	4
1.0 Bakgrunn.....	5
1.1 Barnefattigdom i Norge	5
1.2 Barnefattigdom i Elverum.....	6
1.2.1 Arbeidsdeltakelse	6
1.2.2 Oppvekst.....	6
1.2.3 Barn som kommunen har et særlig ansvar for	6
1.3 Konklusjon.....	7
1.3.1 Statistikk.....	7
1.3.2 Følger av inntektsfattigdom.....	7
1.3.3 utfordringer for Elverum	8
2.0 Mål og strategier.....	9
2.1 Innledning	9
2.2 Overordnede mål og strategier	9
2.3 Forebyggende mål og strategier.....	9
2.4 Mål og strategier rettet mot risikogrupper	11
3.0 Gjennomføring og organisering.....	13
3.1 Generelt	13
3.1 Organisering etter spesifikke mål	14
4.0 Finansiering.....	15
5.0 Forhold til statlige/regionale føringer	16
5.1 Innledning	16
5.2 Elverum kommune.....	16
5.3 FNs barnekonvensjon	16
5.4 Lover	16
6 Kommunikasjon	18
7 Kilder	19

Forord

I «Kommunal planstrategi for Elverum - 2012-2015» er bekjempelse av barnefattigdom beskrevet som en av utfordringene for kommunen. Denne planen inneholder kommunens mål og strategier for å møte utfordringen. Elverum kommunes strategiske plan: «Barnefattigdom – bekjempelse og forebygging» berøres av mange offentlige dokumenter og lovverk. For en nærmere beskrivelse av planens forankring i så måte, se kapittel 5. Kommunens rolle er både å være tjenesteyter og samfunnsutvikler. Temaet fattigdom berører begge disse oppgavene.

Arbeidet med «Strategisk plan: Barnefattigdom - bekjempelse og forebygging» ble utløst av en anmodning fra Fylkesmannen til NAV, da NAV startet opp prosjektet «Ny giv for økt mestring». NAV fikk da ansvaret fra rådmannen i kommunen for å starte et tverrfaglig samarbeid for å utrede omfanget av barnefattigdom i kommunen, og utarbeide et dokument for å vise hvilke mål og strategier Elverum kommune og NAV skal ha for å motvirke barnefattigdom.

Planarbeidet har vært utført med noe forberedende arbeid i 2012 og hoveddelen av arbeidet våren og sommeren 2013. Planen er gjort gjeldende for perioden 2013 – 2016. Planen er utarbeidet i en tverrsektoriell arbeidsgruppe med bred faglig sammensetning. Alle de berørte sektorene er representert og har sammen utarbeidet mål og strategier for forebygging og bekjempelse av barnefattigdom i Elverum kommune.

Teksten har blitt ført i pennen av Marit Hammerseng, prosjektmedarbeider for boligsosialt utviklingsprogram i Elverum kommune, med bistand også fra samfunnsutviklingsstaben i kommunen.

Kommunestyrets «komité for helse og omsorg» har i denne sammenheng, på grunn av det statlige initiativet via Fylkesmannen som utløste planarbeidet, vært referansegruppe for planarbeidet. Planen har vært behandlet og drøftet på flere møter i komiteen.

Høringsutkast på planen vært sendt til en rekke høringsinstanser med høringsperiode i desember 2013. Høringsinnspill har kommet og er hensyntatt i endelig utgave av planen som med dette foreligger.

Sammendrag

Elverum kommune har utarbeidet en strategisk plan for å forebygge og bekjempe barnefattigdom i kommunen for perioden 2013 – 2016. Planarbeidet er gjennomført med kommunestyrets helse og omsorgskomite som referansegruppe, og en tverrfaglig arbeidsgruppe har utarbeidet planen. En gjennomgang av statistikk og folkehelseprofilen for kommunen viser at om lag 10 prosent av barnebefolkningen i kommunen kan være utsatt for relativ fattigdom. Gruppen som er utsatt for relativ fattigdom har økt de siste tre årene. I tillegg ser vi at det hvert år er rundt 400 barn som bor i familier som mottar økonomisk sosialhjelp fra NAV. På bakgrunn av dette er det utarbeidet mål og strategier som skal bidra til både å forebygge barnefattigdom og redusere antallet barn som kan være utsatt for barnefattigdom.

Planens overordna mål er at alle barn i Elverum kommune skal ha en trygg og god oppvekst og at andelen barn og unge i Elverum kommune som berøres av inntektsfattigdom skal være under 7 % av befolkningen mellom 0-18 år (EUs fattigdomsgrense: familier som tjener mindre enn 60% av medianinntekten i landet).

Videre er planens mål og strategier delt inn etter om de er forebyggende, eller om de er rettet mot barn som allerede er utsatt for fattigdom.

De forebyggende målene og strategiene tar for seg:

1. Foreldrenes inntektssikring
2. Oppvekst
3. Barns læring og utvikling

Med barn som er utsatt for fattigdom menes barn som vokser opp i familier som er avhengig av økonomisk sosialhjelp, barn i innvandrerfamilier utgjør halvparten av disse barna. I tillegg er barn som vokser opp i familier med en forsørger og barn som får oppfølging av barnevernet mer utsatt for fattigdom.

Målene og strategiene rettet mot denne gruppa tar for seg:

1. Råd og veiledning
2. Oppvekstsvilkår
3. Integrasjon

1.0 Bakgrunn

1.1 Barnefattigdom i Norge

Regjeringen har gjennom «Handlingsplanen mot fattigdom» utarbeidet en rekke mål for å utjevne sosiale forskjeller i Norge. I Stortingsmelding 6 (2002-2003) «Tiltaksplan mot fattigdom» fikk kommunene ansvar for å tilrettelegge tiltak for å bekjempe og forebygge fattigdom generelt. Strategiene som fremmes for å bekjempe fattigdom fra daværende Regjering er:

- arbeid
- selvforsørgelse
- å forebygge sosial ekskludering, spesielt blant barn og unge.

Skolen er sentral i arbeidet med sosial utjevning og er en viktig samfunnsinstitusjon i den norske likhetstankegangen. Samtidig er det et faktum at det er en stor andel som ikke fullfører sin videregående opplæring, spesielt gutter som har foreldre med lav utdanning (Hernes 2010). Innenfor fattigdomsforskningen i Norge vises det også til at de sosialøkonomiske forskjellene mellom nordmenn har økt de siste 10 årene (Nadim og Nielsen 2009).

Inntektsfattigdom: Hvis en ser på inntektsforskjeller i befolkningen finnes det utfordringer med fattigdom også i Norge. Selv om ingen lever under absolutt fattigdom (mindre en 1 dollar å leve for om dagen) har vi relativ fattigdom. Målet på relativ fattigdom er en persons levestandard sammenlignet med den generelle levestandarden i samfunnet. **I EU regnes en for å være utsatt for fattigdom hvis ens inntekt er under 50 – 60 prosent av medianinntekten i landet.** I denne planen ligger EU sin 60 prosent skala til grunn. Statistisk sentralbyrå benytter ikke kommunens medianinntekt i sin kommunestatistikk.

Noen barn er mer utsatt for inntektsfattigdom enn andre barn: (Herud og Naper 2012 s 25)

Utsatte grupper er:

- barn i familier hvor en eller begge foreldrene er avhengig av trygdeytelser eller sosialhjelp
- barn med en forsørger er dobbelt så utsatt for fattigdom som barn med to forsørgere
- barn i familier med mange barn har høy sannsynlighet for å være i lavinntektsgruppen
- barn med innvandrerbakgrunn er betydelig overrepresentert i lavinntektsgruppen.

Følger av inntektsfattigdom: Barnefattigdom må ikke kun forstås ut i fra lav inntekt. Det å ha dårlig råd har mange følger. Familiens økonomi kan ha betydning for barnas deltakelse på ulike fritidsaktiviteter. Barn er prisgitt foreldrenes økonomiske prioriteringer. Følgene av lav inntekt kan ha innvirkning på barns fysiske og psykiske helse, barns materielle goder og føre til sosial eksklusjon (Gustavsen 2011). Det er også et aspekt at sosiale forskjeller i befolkningen ser ut til å gå i arv fra foreldre til barn (Hernes 2010).

Indikatorer som brukes for å måle følgene av fattigdom er blant annet (Herud og Naper 2012):

- å ikke ha råd til PC
- å ikke ha råd til nye klær
- å ikke ha råd til å delta regelmessig på fritidsaktiviteter.

1.2 Barnefattigdom i Elverum

1.2.1 Arbeidsdeltakelse

Folkehelseprofilen (2013)ⁱⁱ viser at kommunen har få helt arbeidsledige, personer som deltar i ulike NAV-tiltak er ikke medregnet i denne statistikken. Foreldres tilknytning til arbeidslivet er avgjørende for å forebygge barnefattigdom. Med utgangspunkt i EUs fattigdomsgrense er det i størrelsesorden 200 - 400 barn som berøres av relativ fattigdom i Elverum kommune. Lavinntektsfamilier (EU-skala 60 %) utgjorde 9,7 prosent av Elverums befolkning i 2010, noe som er relativt lik de nasjonale tallene.

NAV Hedmark sin bedriftsundersøkelse for 2012 viser at det er muskel- og skjelettplager og psykiske sykdommer som er hovedgrunnen til at arbeidstakere er sykemeldte. Arbeidsmarkedet i Elverum gjenspeiler arbeidsmarkedet ellers i landet. Det er arbeidstakere med en viss formell kompetanse fra enten lang arbeidserfaring, fagbrev eller høyere utdanning fra høyskoler som er etterspurt. I NAV sin bedriftsundersøkelse omtales dette som en kompetanseutfordring, og 12 prosent av bedriftene i Hedmark sliter med å rekruttere kompetente arbeidstakere.

1.2.2 Oppvekst

Folkehelseprofilen for 2013 viser at Elverum kommune har utfordringer med et relativt høyt antall uføretrygdede og et høyt antall enslig forsørgere sammenlignet med resten av Norge. Barna i disse familiene er en viktig målgruppe i denne planen.

Helsestasjonen i kommunen har en sentral oppgave i å veilede foreldre og barn. Psykisk helse er et sentralt tema i helsestasjonens oppfølgingsarbeid. Tall fra folkehelseprofilen viser at det er større utbredelse av psykiske sykdommer i Elverum enn i resten av Norge.

Kommunen har full barnehagedekning, det vil si at alle barn som har rett til barnehageplass får plass ved hovedopptaket. Det er allikevel en generell utfordring at det er færre minoritetsbarn som går i barnehage i forhold til etnisk norske barn. KOSTRA tall fra 2011(kommune statistikk fra Statistisk sentralbyrå) viser at det er høy kompetanse blant de ansatte i barnehagene som sikrer god kvalitet på barnehagetilbudet i Elverum kommune. Barnehagen har en sentral rolle i barns sosialisering, utvikling og læring.

Hedmark har hatt utfordringer med lav gjennomføring i videregående skole. Hedmark fylke har også litt lavere utdanningsnivå sammenlignet med andre fylker. Tall fra Folkehelseinstituttet viser at elever fra Elverum har litt høyere gjennomføring i videregående opplæring enn det som er gjennomsnittet for fylket. Utviklingen på dette området har gått riktig vei de siste årene. Dette kan sees i sammenheng med både HOPPE-prosjektet gjennomført av Elverum kommune og den nasjonale satsingen Ny GIV (Ny gjennomføring i videregående opplæring). Tidlig innsats for livslang læring er en strategi fra St. Meld 16 (2006-2007) «... og ingen stod igjen» hvor barnehagen og grunnskolen oppfordres til å sette inn ekstra ressurser til de barna som trenger det så tidlig som mulig. Målet med tidlig innsats er å forebygge frafall i videregående skole og å utjevne sosiale forskjeller. Man vet at elevene som ikke fullfører videregående skole ofte har hatt problemer med motivasjon, faglig prestasjoner og sosiale ferdigheter gjennom hele oppveksten og skolegangen (NOVA 2010).

1.2.3 Barn som kommunen har et særlig ansvar for

I 2012 var det 411 barn som vokste opp i familier som mottok økonomisk sosialhjelp i Elverum kommune. Cirka 50 prosent av de 411 barna har minoritetsbakgrunn. Et kjennetegn ved

minoritetsfamilier er at de oftere har mange barn. Ved beregning av økonomisk sosialhjelp ytes et tilskudd til livsopphold per barn som kan medføre at familienes inntekt allikevel er over EUs fattigdomsgrense. Kultur- og religionforskjeller er forhold som fører til at barn i mindre grad deltar på sosiale arenaer utenfor skolen.

Elverum kommune vedtok i 2011 å bosette 35 flykninger per år inkludert familiegjenforening og enslige mindreårige i perioden 2012-2015 (kommunestyrevedtak 117/11 Elverum). Kommunen er lovpålagt gjennom introduksjonsloven til å gi blant annet norskopplæring, fremskaffe boliger, tilby barnehageplasser, gi veiledning og oppfølging til flykningene som kommer til Elverum. Alle kommunens sektorer har et felles ansvar for å oppfylle introduksjonsloven. Samarbeid vedrørende oppfølging av nyankomne flykninger er lovpålagt og avgjørende for resultatene av introduksjonsprogrammet. GRIP prosjektet er et prosjekt i NAV hvor NAV følger opp 6 flyktningfamilier. Erfaringer fra GRIP tilsier at det er behov for tettere samarbeid mellom de ulike fagsektorene i kommunen. Personer med minoritetsbakgrunn har ofte sammensatte utfordringer knyttet til sin psykiske- og fysiske helse. Mangel på relevant utdanning og arbeidserfaring gir denne gruppen begrensede muligheter i arbeidslivet.

Elverum kommune deltar i Boligsosialt utviklingsprogram i perioden 2011-2015. Dette er et program hvor Husbanken og kommunen har inngått et partnerskap med hensikt å styrke det boligsosiale arbeidet i kommunen. «TAK på eget liv» skal bidra til bedre samarbeid og økt kompetanse i det boligsosiale arbeidet i kommunen og bidra til at alle i Elverum bor i egnet bolig. Det er (per februar 2013) et flertall av flyktningfamilier som leier kommunal bolig i kommunen. Boligkontoret i kommunen hjelper blant annet barnefamilier og da ofte aleneforsørgere til å kjøpe egen bolig gjennom generell boligsosial veiledning og med hjelp av Husbankens virkemidler.

Barneverntjenesten i Elverum kommune gjennomfører omtrentlig 200 undersøkelser per år. Det har vært en betydelig økning i antall barnevernundersøkelser i kommunen de siste årene. Cirka halvparten av disse fører til at det settes i gang ulike tiltak. Frivillige hjelpetiltak kan for eksempel gi barn mulighet til å gå i barnehage og å delta på fritidsaktiviteter.

1.3 Konklusjon

1.3.1 Statistikk

Kategori	År		
	2009	2010	2011
Antall barn 0-18 år rammet av relativ inntektsfattigdom	313	396	427
Prosentandel av barn 0-18 år	7,3	9,3	10,1
Total befolkning 0-18 år	4301	4266	4272

Tabell: Barn rammet av relativ inntektsfattigdom i Elverum (EU skala 60 %).

1.3.2 Følger av inntektsfattigdom

Barn kan ha begrensede muligheter i sin oppvekst både på grunn av økonomiske utfordringer og andre sosiale forhold i familien. Det finnes ingen god statistikk over barn som er rammet av sosial eksklusjon. Dette er barn som ut fra foreldrenes økonomiske prioriteringer, samfunnsdeltakelse og eller andre sosiale forhold vil være mindre deltagende på sosiale arenaer for barn og unge.

1.3.3 utfordringer for Elverum

En utfordring fremover vil være å etablere en helhetlig tilnærming i kommunen for å forebygge barnefattigdom. All faglig kunnskap og erfaring tilsier at kommunen må tenke langsiktige løsninger gjennom forebygging fremfor reparasjonsarbeid.

Kommunen har vedtatt å bosette et fast antall flykninger i årene fremover. I tillegg flytter en del flyktningfamilier til Elverum fra andre kommuner innenfor integreringsperioden. Mange med minoritetsbakgrunn mottar økonomisk sosialhjelp. En utfordring for Elverum er derfor å øke arbeidsdeltakelsen blant flykninger og minoritetspråklige. Det er også en utfordring med dialog og informasjon mellom kommunen og minoriteter. Kulturforståelse går begge veier og etableres gjennom dialog.

Det er lav arbeidsledighet i Elverum, men om arbeidsledigheten vil forbli lav er vanskelig å fastslå. Noen av de store produksjonsbedriftene i regionen har en usikker fremtid, som dels har ført til avvikling og relokalisering utenlands. På bakgrunn av dette vil det med sannsynlighet bli stadig færre arbeidsplasser for ufaglærte. En av hovedutfordringene med tanke på å forebygge barnefattigdom er å sørge for nok arbeidsplasser for foreldrene. Statistikken viser at antall fattige barn og unge har økt fra 2009 til 2011. Arbeidsgivere i Elverum, som ellers i landet, søker arbeidstakere med en viss formell kompetanse. Det å motivere ungdom til å fullføre videregående og gi innbyggere med minoritetsbakgrunn en viss grunnkompetanse kan ha stor betydning for andelen arbeidsledige i kommunen i årene som kommer.

Tverrfaglig og tverrsektorielt samarbeid er avgjørende for å jobbe effektivt mot barnefattigdom. Hvor vidt barn, unge og deres familier får en samordnet og helhetlig løsning på sine utfordringer vil være avgjørende for å forebygge og bekjempe barnefattigdom. Dette forholdet tar en hensyn til i Elverum kommune, og utviklingsarbeid pågår for å styrke det tverrfaglige samarbeidet. Som nevnt tidligere er barnefattigdom knyttet til lav inntekt, følgene av lav inntekt og risiko for sosial ekskludering. Barn har rettigheter uavhengig av foreldrenes økonomiske situasjon, og det er kommunens ansvar å sørge for at barna får oppfylt de rettighetene de har krav på.

2.0 Mål og strategier

2.1 Innledning

Et overordnet mål i Elverum er: *Elverum skal være et godt og sunt sted å leve, med aktive, glade og friske innbyggere* (Kommuneplanen: Elverum mot 2030). Barn og unge skal, i følge kommuneplanen, prioriteres ved å ha full barnehagedekning, en god grunnskole og god gjennomføring i videregående skole. Barn og unge skal også ha et godt tilbud på fritiden.

Målgruppen for denne planen er barn som har begrensede muligheter i sin oppvekst på grunn av økonomiske utfordringer eller andre sosiale forhold i familien. Disse utfordringene omtales som barnefattigdom i denne planen. Hensikten med målene og strategiene er å vise veien for arbeidet med barn og unge som er utsatt for fattigdom i kommunen. Målene og strategiene må forstås som overordnede og skal være retningsgivende for prioritering av ressursinnsatsen for å forebygge og å bekjempe barnefattigdom. Kommunens mål og strategier mot barnefattigdom skal legge grunnlaget for utarbeidelse og revidering av handlingsplaner i de ulike sektorene i kommunens organisasjon (jfr. rullerende Handlingsplan – Økonomiplan for 4-års perioden). Planen skal også bidra til samarbeid med de som ønsker å delta fra privat sektor (enkelpersoner/familier, humanitære organisasjoner og andre i frivillig sektor, bedrifter, kirke/trossamfunn, andre).

For vise veien frem til planens overordna mål følger et sett med mål og strategier rettet mot å:

- forebygge barnefattigdom.
- minimere omfanget av barnefattigdom blant de gruppene som allerede er utsatt for det.

2.2 Overordnede mål og strategier

1. Hovedmål	Hovedstrategier
<p>1. Alle barna i Elverum kommune skal ha en trygg og god oppvekst.</p> <p>2. Andelen barn og unge i Elverum kommune som berøres av inntektsfattigdom skal være under 7 % av befolkningen mellom 0-18 år (EU- skala 60 % av medianinntekt).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kommunen arbeider forebyggende og prioriterer tidlig innsats. • Tverrfaglig samarbeid er kommunens arbeidsform. • Kommunens ansatte skal være hensynsfulle, kompetente og trygge voksne i møte med barna.

2.3 Forebyggende mål og strategier

Forebyggende arbeid er et vidt begrep som omhandler både å begrense uønsket utvikling, og i dette tilfellet å fremme livskvalitet og mestring. Det er viktig at alle barn tas godt vare på uavhengig av deres sosiale, kulturelle og etniske bakgrunn. Det er mange enheter innenfor flere sektorer i kommunen som daglig møter barn og unge. Skole og barnehage har daglig oppfølging av barn i kommunen. I tillegg møter SFO, Kulturskolen og frivillige lag og foreninger mange av barna på fritiden. Tidlig innsats i arbeid med barn og unge kan være med på å redusere frafall i videregående skole. For å lykkes med tidlig innsats må tiltak som iverksettes i barnehagen videreføres i skolen.

Tiltakene må bygge på hverandre og tilpasses barnets utvikling og behov. **Innenfor området forebygging prioriteres følgende mål og strategier for 2013-2016:**

2. Delmål - inntektssikring		Delstrategier
Foreldre skal så sant mulig være i arbeid, utdanning eller i arbeidsrettede tiltak.		<ul style="list-style-type: none"> Økt innovasjon og næringsutvikling i Elverumregionen for å sørge for etterspørsel av arbeidstakere med variert kompetanse. Foreldre uten fast inntekt, og som ikke er i arbeid, gis mulighet til å fullføre utdanning eller delta i arbeidsrettede tiltak. Elverum kommune bidrar med arbeidspraksis-plasser.
Indikatorer: 1. Andel arbeidsledige i kommunen 2. Andel lavinntektshusholdninger i kommunen		
Resultat pr. 2012: 1: 2,1 % (folkehelsebarometeret) 2: 9,7 % (folkehelsebarometeret)	Mål: 2-3 % < 9 %	

3. Delmål - oppvekst		Delstrategier
Alle barn og unge skal få oppfølging av helsestasjonen med særlig fokus på psykisk helse.		<ul style="list-style-type: none"> Foreldre gis koordinerte tilbud om råd og veiledning fra ulike enheter i kommunen. Kommunen arbeider aktivt for å sikre et godt samarbeid med spesialisthelsetjenesten, herunder også barne- og ungdomspsykiatrien.
Indikator: 1. Hele 8.trinn i ungdomskolen får kunnskap om psykisk helse gjennom skoleopplegget «alle har en psykisk helse». 2. Venteliste PPT		
Resultat pr. 2012: 1: Ikke målt (målekort ⁱⁱⁱ) 2: 5 barn (målekort)	Mål: 100 % 0	

4. Delmål - læring og utvikling		Delstrategier
De kommunale barnehagene skal tilrettelegge for at barn utvikler sin basiskompetanse gjennom lek og læring.		<ul style="list-style-type: none"> Tidlig innsats for å sørge for at barna som trenger ekstra oppfølging får den hjelpen de trenger. Skole og barnehage har et godt og tett samarbeid med foreldrene for å styrke foreldrenes muligheter for å følge opp sine barn. Pedagogisk personell i barnehage og lærere i skole arbeider for å skape kultur for læring og mestring.
Barn og unge i Elverum kommune skal oppleve mestring og inkludering i skolen, som skal bidra til fullført skolegang og deltakelse i samfunns og arbeidsliv.		
Indikator: 1. Full barnehagedekning. 2. Grunnskolepoeng Elverumsskolen. 3. Frafall i videregående skole.		
Resultat pr. 2012: 1:100 % (målekort) 2: 37,4 (skoleporten) 3: 26 % (folkehelseprofil)	Mål: 100 % 40 (nasjonalt nivå) 20 %	

2.4 Mål og strategier rettet mot risikogrupper

Barn som vokser opp i lavinntektsfamilier, familier som er mottakere av økonomisk sosialhjelp og familier som er utsatt for relativ fattigdom har kommunen et særskilt ansvar for. Det skal være godt samarbeid og god ansvarsfordeling mellom fagenhetene i kommunen som møter disse barna og deres familier. Et godt tverrsektorielt samarbeid i kommunen, og at foreldrene settes i stand til å ivareta sine barn på en god måte, er avgjørende for hvor god eller dårlig oppvekst barnet får. Alle avgjørelser skal tas med tanke på hva som er det beste for barnet både på kort og lang sikt. **Innenfor dette området prioriteres følgende mål og strategier for 2013-2016:**

5. Delmål - råd og veiledning		Delstrategier
Barnefamilier skal få råd og veiledning slik at barn i minst mulig grad rammes av fattigdom og konsekvenser av fattigdom.		<ul style="list-style-type: none"> • Helhetlige og samordnede hjelpetiltak for utsatte barnefamilier. • Godt samarbeid mellom barneverntjenesten og andre fagenheter i kommunen. • Tidlig intervensjon i familier med utfordring knyttet til rus og/eller psykisk helse.
Indikator: 1. Antall undersøkelser i barnevernet 2. Andel undersøkelser i barneverntjenesten med behandlingstid over 3 mnd.		
Resultat pr. 2012: 1:189 (kostra 2012) 2:33,5 % (kostra 2012) (kostra tabell 08838)	Mål - <20 %	
Kommunen skal bidra til integrering og utjevning av sosiale forskjeller blant barn og unge.		<ul style="list-style-type: none"> • Det tas særlig hensyn til barns behov i behandling av sosialhjelpsaker. • Elverum kommune bidrar til arbeidsdeltakelse for foreldrene gjennom ulike arbeidsrettede tiltak.
Indikatorer: 1. Færre barnefamilier som mottar økonomisk sosialhjelp 2. Andel arbeidsledige i kommunen		
Resultat pr. 2012: 1: 411 barn (NAV) 2: 2,1 % (folkehelseprofil)	Mål: < 250 2-3 %	

6. Delmål - oppvekstvilkår		Delstrategier
Økonomisk vanskeligstilte familier skal ha stabile boforhold.		<ul style="list-style-type: none"> • Økonomisk vanskeligstilte familier får god veiledning om Husbankens virkemidler slik at flere får kjøpt egen bolig. • Gjennom gode rutiner for tildeling av kommunale boliger skal barnefamilier være høyt prioritert.
Indikator: 1. Ventetid på kommunal bolig for familier med barn		
Resultat pr. 2012: 1: Ikke målt	Mål:	
Barn og unge skal ha åpne møteplasser, for å skape god samfunnsdeltakelse.		<ul style="list-style-type: none"> • Kommunen og frivillige lag og foreninger gir gjennom et gjensidig forpliktende samarbeid et godt fritidstilbud for barn og unge i kommunen.
Indikator: 1. Antall timer ungdommens hus er åpent per uke 2. Antall samtaler med utekontakten.		
Resultat pr. 2012: 1: 13 timer (målekort) 2: 1251 samtaler (målekort)	Mål >13 1350	

7. Delmål - integrering	Delstrategier										
<p>Kommunen skal ha barnehageplasser til flyktningbarn som flytter til kommunen utenfor ordinært barnehageopptak.</p> <p>Flyktningers kompetanse er økt for å kvalifisere dem til deltakelse i skole, arbeids- og samfunnsliv.</p>	<ul style="list-style-type: none">• Kommunen tar et særlig ansvar for oppfølging av minoritetsbarn i barnehage og skole.• Kultur- og religionsforståelse etableres gjennom gode arenaer for dialog.• Kommunen har tilgjengelige språkpraksisplasser.										
<p>Indikatorer:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Antall minoritetsbarn i barnehage.2. Antall voksne i språkpraksisplasser i kommunen3. Antall barn i minoritetsspråklige familier som er avhengig av økonomisk sosialhjelp (NAV).4. Andel bestått norskprøve 2 skriftlig											
<table border="1"><thead><tr><th data-bbox="172 813 475 846">Resultat pr. 2012:</th><th data-bbox="475 813 740 846">Mål</th></tr></thead><tbody><tr><td data-bbox="172 846 475 880">1: 94 (kostra2011)</td><td data-bbox="475 846 740 880">>94</td></tr><tr><td data-bbox="172 880 475 913">2: (ikke tallfestet)</td><td data-bbox="475 880 740 913">>0</td></tr><tr><td data-bbox="172 913 475 947">3: 205 (NAV)</td><td data-bbox="475 913 740 947">< 200</td></tr><tr><td data-bbox="172 947 475 954">4: 50 % (vox/imdi)</td><td data-bbox="475 947 740 954">> 50 %</td></tr></tbody></table>		Resultat pr. 2012:	Mål	1: 94 (kostra 2011)	>94	2: (ikke tallfestet)	>0	3: 205 (NAV)	< 200	4: 50 % (vox/imdi)	> 50 %
Resultat pr. 2012:	Mål										
1: 94 (kostra 2011)	>94										
2: (ikke tallfestet)	>0										
3: 205 (NAV)	< 200										
4: 50 % (vox/imdi)	> 50 %										

3.0 Gjennomføring og organisering

3.1 Generelt

Kommunen er lovpålagt å organisere sine tjenester slik at tjenestemottakeren får et helhetlig og samordnet tjenestetilbud i henhold til helse og omsorgstjenesteloven. Samarbeid mellom enheter og sektorer i kommunens organisasjon er avgjørende for å nå målene i denne planen. Samhandlingspunkter må defineres og ansvar fordeles mellom enheter. Det er ikke en sektor/enhet alene som har ansvaret for å ha løsningen på utfordringer knyttet til barnefattigdom.

På bakgrunn av denne temaplanens mål og strategier skal det gjennom den rullerende Handlingsplan – Økonomiplan for den kommende 4-års periode for kommunen formuleres og prioriteres tiltak og aktiviteter som oppfyller strategiene. Dette er i neste omgang grunnlag for de årlige arbeidsoppgaver/tjenesteproduksjonen i de ulike sektorene. Det vil sannsynligvis være hensiktsmessig å tillegge en sektor/enhet med en egen tjenestekoordinator et særskilt ansvar for oppfølging av planen og for at det planlegges og iverksettes tiltak og aktiviteter (tjenesteproduksjon) som er i tråd med de beskrevne mål og strategier (se også under om tjenestekoordinator).

Planen evalueres og revideres minimum hvert fjerde år, jfr. kommunal planstrategi. Det er sannsynlig at det er behov for å følge denne planen tett etterhvert som tiden går, gitt denne planens fagområde og at f.eks. slike betydelige faktorer som sysselsettingssituasjonen eller migrantsituasjonen kan endre seg hyppigere enn de faktorer som har betydning i andre plansammenhenger. Dette berger for at oppfølging og oppdatering kan være nødvendig 2. hvert år eller endog hvert år. Erfaring vil avgjøre dette.

Den vesentlige gjennomføringskraften for å betjene mål og strategier vurderes å ligge i kommunens organisasjon. Målgruppens sammensatte behov for tjenester medfører som nevnt stort behov for samordning, både for å effektivisere selve gjennomføringen og kunne gi samlede og helhetlige tilbud slik mål og strategier tar til orde for. Dette betinger at kommunen har evne til å matriseorganisere sitt arbeid – f.eks. ved å sette sammen «tjenestepakker» fra flere sektorer/enheter tilrettelagt for brukergrupper, hvilket kan medføre behov for en tjenestekoordinator. En slik tjenestekoordinator ville også kunne ha ansvar for å innlemme bidrag fra privat sektor (frivillige/humanitære organisasjoner o.a.) og andre offentlige aktører, og i sum bidra til å følge opp planen.

For å få gjennomført nødvendige tiltak for å redusere omfanget av barnefattigdom og forebygge barnefattigdom, er det viktig å se på utfordringene i et samfunnsperspektiv. Derfor er det avgjørende at kommunen inviterer inn private initiativ, idrettslag, musikkorganisasjoner andre frivillige foreninger for sammen å finne gode løsninger slik at alle barna i kommunen får en god og trygg oppvekst. Offentlig forvaltning på både stats- og fylkesnivå er også sentrale samarbeidspartnere.

3.1 Organisering etter spesifikke mål

	MÅL	Kommunal gjennomføring	Andre
F O R E B Y G G E N D E	1 Hovedmål	<ul style="list-style-type: none"> • Alle berørte sektorer og fagenheter i kommunen 	<ul style="list-style-type: none"> • Stat og fylke
	2 Delmål inntektssikring	<ul style="list-style-type: none"> • NAV og Samfunnsutviklingsstaben spesielt. • Alle sektorer 	<ul style="list-style-type: none"> • Privat næringsliv • Attføringsbedrifter • Stat og fylke
	3 Delmål oppvekst	<ul style="list-style-type: none"> • Helsestasjonen, barnevern-tjenesten, PPT, skole og barnehage. 	<ul style="list-style-type: none"> • Spesialisthelsetjenesten
	4 Delmål læring og utvikling	<ul style="list-style-type: none"> • PPT, barnehage og skole. 	<ul style="list-style-type: none"> • Videregående opplæring
U T S A T E	5 Delmål råd og veiledning	<ul style="list-style-type: none"> • Barnevern, NAV spesielt • Alle berørte sektorer og fagenheter 	<ul style="list-style-type: none"> • Stat og fylke
	6 Delmål oppvekstsvilkår	<ul style="list-style-type: none"> • Sektor for kultur, NAV, boligkontor og boligsosialt utviklingsprogram 	<ul style="list-style-type: none"> • Frivillige lag og foreninger • Stat og fylke
	7 Delmål integrering	<ul style="list-style-type: none"> • Flykntningstjenesten, NAV 	<ul style="list-style-type: none"> • Frivillige lag og foreninger • Stat og fylke

Tabell: Oversikt over foreslått organisering av gjennomføring av tiltak og aktiviteter for å realisere målene gjennom de valgte strategier slik planen «Barnefattigdom – bekjempelse og forebygging» tar til orde for. Se omtale av målene og strategiene i kapittel 2.

4.0 Finansiering

Hovedandelen av finansieringen av tjenesteproduksjonen rettet mot forebygging og bekjempelse av barnefattigdom vil være å finne i de kommunale sektorenes ordinære budsjetter.

Eventuelle nye tiltak/utviklingsarbeid kan finansieres ved hjelp av tilskudd fra arbeids og velferdsdirektoratet som årlig lyser ut midler for å bekjempe barnefattigdom. Fylkesmannen, Husbanken, IMDI og andre offentlige etater utlyser jevnlig ulike prosjektmidler som kan være aktuelt som medfinansiering av ulike tiltak.

Private initiativ og frivillige lag og foreninger kan være sentrale tiltakstilbydere for målgruppen. Kommunen skal samarbeide med disse og tilrettelegge for at både humanitære-, idretts- og andre lag og foreninger kan etablere og utvikle tilrettelagte tilbud for målgruppen i kommunen.

5.0 Forhold til statlige/regionale føringer

5.1 Innledning

Barnefattigdomsplanen er utarbeidet på bakgrunn av at Fylkesmannen har kommet med en oppfordring til kommunene om å styrke innsatsen i arbeidet med forebygging og bekjempelse av barnefattigdom. I henhold til lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen presiseres det at kommunen har et ansvar hvor det er særlig viktig at kommunen bidrar til at barn og unge og deres familier får et helhetlig og samordnet tjenestetilbud.

5.2 Elverum kommune

Flere av kommunens planer og forskrifter er viktige for å bidra til å forebygge og bekjempe barnefattigdom. For en oversikt over kommunens planverk se kommunens [hjemmesider](#).

Indikatorene som er brukt er hentet fra kommunens målekort, folkehelsebarometeret, KOSTRA og SSB.

5.3 FNs barnekonvensjon

Disse artikkelnumrene i FNs barnekonvensjon er særlig sentrale:

3. Ved alle handlinger som berører barn, ..., skal barnets beste være et grunnleggende hensyn.
22. Flyktningbarn har rett på humanitær hjelp og vern
27. Barn har rett til en levestandard som er tilstrekkelig på alle områder
28. Barn har rett til utdanning
31. Barn har rett til hvile, fritid og lek, og til å delta i kunst og kulturliv.

5.4 Lover

Under følger en oversikt over lover, forskrifter og andre dokumenter som legger føringer for Elverum kommunes innsats for å forebygge og bekjempe barnefattigdom.

[Lov om sosiale tjenester i NAV](#)

- NAV er gjennom sosialtjenesteloven pålagt å ta særlig hensyn i saker der familier med barn er avhengige av økonomisk sosialhjelp.

[Barnevernloven](#)

- Barneverntjenester skal sikre barn som lever under forhold som skade deres helse og utvikling, og bidra til trygge oppvekstvilkår for barn og unge.

[Folketrygdloven](#)

- NAV skal bidra til økonomisk trygghet, utjevning av inntekt, bedre levekår og hjelp til selvhjelp.

[Opplæringsloven](#)

- Elever skal utvikle kunnskap, evner og holdninger for å kunne mestre eget liv og delta i arbeid og fellesskap i samfunnet.

Barnehageloven

- Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og dannning som grunnlag for allsidig utvikling.

Introduksjonsloven

- Formålet med denne loven er å styrke nyankomne innvandreres mulighet for deltakelse i yrkes- og samfunnslivet, og deres økonomiske selvstendighet.

Kommunal lov om helse og omsorgstjenester

- Lovens formål er blant annet å fremme sosial trygghet, bedre levevilkårene for vanskeligstilte, bidra til likeverd og likestilling og forebygge sosiale problemer.

Forskrift om kommunens helsefremmende og forebyggende arbeid i helsestasjons- og skolehelsetjenesten

- Formålet med forskriften er:
 - å fremme psykisk og fysisk helse
 - å fremme gode sosiale og miljømessige forhold
 - å forebygge sykdommer og skade.

Boligsosialt utviklingsprogram

- Husbanken gjennomfører fra 2009 til 2017 en innsats mot kommuner med boligsosiale utfordringer boligsosialt utviklingsprogram med mål om at flere vanskeligstilte på boligmarkedet skal ha egnede boliger. Elverum kommune deltar i dette programmet fra og med 2011.
- Ett av målene i Elverum kommune er at flere skal gå fra å leie kommunal bolig til å eie sin egen bolig. Det er også utfordringer knyttet til at familier med barn bor i leide boliger som ikke er egnet med tanke på størrelsen og kvaliteten på boligen.

6 Kommunikasjon

Planens innhold må være kjent både internt i kommunen, ute i Elverumsamfunnet og hos sentrale samarbeidspartnere for å nå målene i denne planen.

I utarbeidelsen av planen har berørte sektorer deltatt, og dialogene og samarbeidet mellom sektorer og fagenheter har vært viktig for å sette opp mål og strategier. I tillegg har denne dialogen skapt et felles utgangspunkt for arbeidet fremover og en felles oppfatning av situasjonen i kommunen.

Andre det er viktig å gå i en dialog med for å nå planens mål og strategier er:

- Frivillige aktører: KIWANIS, Røde Kors, Møteplassen m. flere
- Idrettslag: Elverum håndball, Elverum fotball, Elverum turn m. flere
- Næringsliv: Tunet AS, TEPAS og annet næringsliv
- Offentlige organer: Hedmark fylkeskommune, Fylkesmannen i Hedmark og statlige aktører som Husbanken, NAV med flere.

Generelt påpekes at god, bevisst og planlagt kommunikasjon mot utvalgte målgrupper er viktig:

- for å skape oppmerksomhet om selve planen og de samfunnsforhold som danner bakgrunnen for at det er planverk på området.
- ved gjennomføringen av planen, for å sikre god og effektiv gjennomføring, godt samarbeid og måloppnåelse.

7 Kilder

Gustavsen, K 2011: «Sosiale ulikheter i oppvekst-en humanitær utfordring» TF-rapport 283:2011

Hernes, G 2010: «Fra gråstein til gull- tiltak for å redusere frafall i videregående opplæring» FAFO rapport 2010:03

Herud, E og Naper S. O 2012: «Fattigdom og levekår i Norge – Status 2012» Arbeids og Velferdsdirektoratet Rapport 1:2012

Nadim, M og Nielsen R. A 2009: «Barnefattigdom i Norge. Omfang, utvikling og geografisk variasjon» FAFO-rapport 2009:38

NAV.NO Om fattigdom og levekår i Norge, statistikk og analyse (2013)

<http://www.nav.no/Om+NAV/For+kommunen/Nyttige+lenker/Fattigdom+og+levet%C3%A5r+i+Norge%2C+statistikk+og+analyse.303402.cms?kapittel=1>

NOVA: om tilpasset opplæring: http://www.ks.no/PageFiles/12786/094008_Sammendrag_TI_Ramb%C3%B8ll.pdf

Statistisk sentralbyrå: KOSTRA tallene 2011, nivå 3, Konsern

Statistisk sentralbyrå: Om inntekt: <http://www.ssb.no/inntekt-og-forbruk/nokkeltall>

[Melding til Stortinget 6 \(2002-2003\): Tiltaksplan mot fattigdom:](#)

[Handlingsplan mot fattigdom- status 2008 og styrket innsats 2009. Vedlegg til St.prp. nr.1 \(2008-2009\). Arbeids og inkluderingsdepartementet.](#)

[Prop. 1 S \(2012-2013\) for Arbeidsdepartementet:](#)

[Melding til Stortinget 22 \(2010-2011\): «Mestring, motivasjon og muligheter, om ungdomstrinnet»](#)

[Melding til Stortinget 18 \(2010-2011\): «Læring til fellesskap»:](#)

[Melding til stortinget 16 \(2006-2007\): «...og ingen stod igjen. Tidlig innsats for livslang læring»:](#)

[Prop.106 L \(2012 – 2013\) Proposisjon til Stortinget \(forslag til lovvedtak\)](#)

ⁱ www.fn.no barnekonvensjonen

ⁱⁱ <http://fhi.no>

ⁱⁱⁱ Målekortet i kommunens økonomiplan